

İspanya’da refakatsiz göçmen gençlerde madde kullanımı ve kırılganlık: Bir anlatı derlemesi

Giriş

İspanya’nın coğrafi konumu, Kuzey Afrika ve Orta Doğu’dan gelen refakatsiz çocuklar da dahil olmak üzere zorunlu göçmenler için önemli bir giriş noktası olmasını sağlamıştır. Bu çocuklar, göç öncesi travma ve göç sonrası sosyal izolasyon, ekonomik zorluklar ve idari belirsizlik gibi stresörlerle karşı karşıya kalmakta; bu durum ruh sağlığı sorunları ve uyumsuz başa çıkma mekanizması olarak madde kullanımı riskini artırmaktadır. Bu anlatı derlemesi, İspanya’da madde kullanım bozukluğu olan zorunlu göçmenlere yönelik mevcut psikososyal ve tedavi müdahalelerini değerlendirmeyi, risk ve koruyucu faktörleri belirlemeyi ve kültürel açıdan duyarlı yaklaşımlar için çıkarımlar sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma Tasarımı ve Yöntemler

Bu anlatı derlemesi için, zorunlu göçmenler ve madde kullanımı üzerine mevcut literatürü sentezlemek amacıyla kapsamlı bir arama stratejisi uygulanmıştır. Arama, popülasyon (‘refakatsiz çocuklar’, ‘zorunlu göçmen’), müdahale (‘madde kullanımı’, ‘bağımlılık’) ve coğrafi bağlam (‘İspanya’) ile ilgili anahtar terimler kullanılarak Boolean mantığı ile üç İngilizce veri tabanında (Scopus, PubMed, Web of Science) ve bir İspanyolca veri tabanında (Dialnet) gerçekleştirilmiştir. Gri literatür, İspanyol hükümet ve kurumsal web sitelerinin manuel taranmasıyla belirlenmiştir. Konuyla ilgili literatürün dağınık doğası nedeniyle anlatı derleme yöntemi seçilmiştir. Bir araştırmacı (BM) başlık ve özete dayalı olarak sistematik olmayan bir seçim yapmış, ardından birden fazla araştırmacı tematik analizi gerçekleştirmiştir. Dahil etme kriterleri: İspanya’da zorunlu göçmenlere odaklanan veya aktarılabilir teorik çerçeveler sağlayan, madde kullanım bozukluklarını ele alan ve psikososyal veya psikoterapötik bir müdahale tanımlayan çalışmalardır.

Bulgular

İspanya’daki refakatsiz çocuklar çoğunlukla 15-18 yaş arası, Fas, Cezayir, Mali, Nijerya ve Gine’den gelen erkek ergenlerdir. 2025 yılında İspanya, 24.855 başvuru ile AB’de refakatsiz çocuklardan gelen ilk sığınma başvurularında üçüncü sırada yer almıştır. Madde kullanımı, birincil bir bozukluktan ziyade psikososyal sıkıntının bir belirtisi olarak görülmektedir. Küçük ölçekli bir çalışma (N=25), refakatsiz çocukların benzodiazepin kullanımına genel popülasyona göre daha erken yaşta (12-13 yaş) başladığını, %84’ünün günlük esrar ve %24’ünün günlük benzodiazepin kullandığını göstermiştir. Koruma sistemlerinde bölgesel farklılıklar belirlenmiş olup, müdahale modellerinde belirgin bir eksiklik bulunmuştur. Toplum Temelli Katılımcı Eylem Araştırması (CBPAR) modeli, sağlık eşitsizliklerini ele almak için umut verici bir çerçeve olarak önerilmiştir, ancak bu popülasyona uyarlanması gerekmektedir.

Sonuç

Bu derleme, refakatsiz çocuklarda madde kullanımının birincil bir sorun olmadığını, derin psikolojik acı ve başarısız entegrasyon sürecinin bir belirtisi olduğunu göstermektedir. Koruma sistemlerindeki bölgesel farklılıklar eşitlik ilkesini ihlal etmekte ve sonuçları kötüleştirmektedir. Etkili müdahale, travma odaklı bakımı standartlaştırmak için politika reformlarını ve yapısal risk faktörlerini ele alan katılımcı, toplum temelli programların geliştirilmesini gerektirmektedir. CBPAR modeli, güçlendirme ve işbirliği ilkeleriyle umut verici bir yol sunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, bu modelin refakatsiz çocuklara uyarlanmasına ve kültürel açıdan yetkin müdahalelerin geliştirilmesine odaklanmalıdır.

Anahtar kelimeler: refakatsiz çocuklar, madde kullanım bozuklukları, ruh sağlığı, göç travması, İspanya